

Ondřej Špaček

„Sousedství v pražských lokalitách“

*Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje*

Diplomová práce Ondřeje Špačka se zaměřuje na srovnání intenzity sociálních vztahů v typově odlišných lokalitách uvnitř Prahy a na porovnání odlišného vnímání místa bydliště jejich obyvateli.

Z hlediska teoretických východisek je pro autora klíčový pojem sousedství, který v sobě kombinuje geografický a sociologický pohled na rezidenční lokalitu. V teoretické části autor představuje zajímavý a ambiciózní pokus o propojení teorie strukturace, konceptu místa, jako procesu (Pred, 1984) a sousedství v sociologickém významu (místní komunita, sociální vazby a vztahy mezi obyvateli). Teorie strukturace poskytuje spíše úhel pohledu, nebo interpretační rámec studované problematiky, než že by konstruktivně přispívala k vysvětlení sledovaných jevů. Proto jsou také její možnosti využití v empirické práci omezené, jak se potvrzuje i v tomto případě. Propojení teoretické a empirické části je slabé a dohromady netvoří příliš konzistentní celek.

Empirická část diplomové práce je založena na dotazníkovém šetření provedeném v šesti lokalitách uvnitř Prahy. Průběh šetření, nedostatky dat a zvolené metody jsou v práci podrobně diskutovány. Přesto šetření vzbuzuje některé otázky:

1. Vyjadřují volené otázky možnou škálu interakcí mezi sousedy dostatečně? Jsou srovnatelné pro vilové čtvrti a sídliště?

Podoba uzavřených otázek není příliš diskutována, jejich volba nemá oporu v teorii ani v předchozím výzkumu. Pro odlišné lokality stejně jako pro odlišné skupiny obyvatel mohou být typické jiné formy sousedských interakcí a zároveň stejné formy mohou mít odlišný význam (Je možné srovnávat zalévání zahrady se zaléváním květin v bytě?). Stejně tak i škála vzájemných interakcí je mnohem širší (sdílení internetu, převzetí pošty, pomoc při nastartování auta) Zároveň mezi sousedy existují specifické formy výpomoci dané jejich profesí (např. pomoc s účetnictvím). Uzavřené otázky doposud nemají oporu v předchozím výzkumu, jejich relevance a výstižnost je zpochybnitelná. Pro hlubší poznání sociálních vztahů, resp. interakcí mezi sousedy by proto bylo vhodné v této fázi výzkumu volit formu otevřených otázek, nejlépe řízených rozhovorů.

2. Představují rodiče dětí navštěvující nejbližší základní školu náhodný výběr rodičů bydlících v dané lokalitě? Liší se navzájem jednotlivé školy (např. pověstí, úrovní výuky)?
3. Ovlivnil malý počet respondentů v jednotlivých lokalitách a jejich odlišné sociální charakteristiky srovnatelnost výsledků?

S problematikou metodiky a získaného vzorku souvisí i nedostatky při interpretaci výsledků. Přestože autor úskalí vzorku v textu opakovaně diskutuje, v některých pasážích se generalizací poznatků o rodičích dětí na charakteristiku celého sousedství nevyvaroval.

Ačkoli v teoretické části je implicitně kladen důraz na komplexnost sousedství a vzájemnou interakci různých složek formujících „lokální strukturu“, charakter lokalit je zachycen téměř výlučně na datech ze sčítání. Dle mého názoru chybí zasazení jednotlivých lokalit do tematicky širšího kontextu a podrobnější popis jejich proměny v posledních 10 letech. Velmi přínosná by byla hlubší znalost lokality získaná například terénním šetřením, pozorování, rozhovory. S ohledem na časové možnosti a výzkumné kapacity se jedná o úkol obtížně proveditelný. Proto se nabízí otázka zda by nebylo vhodnější omezit pozornost pouze na např. 2 lokality a provést jejich hlubší studii.

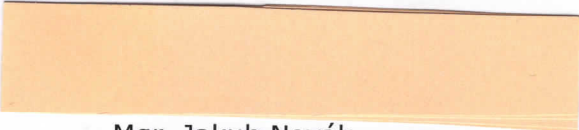
Na vyhodnocení výsledků vlastního šetření navazuje jejich konfrontace s výsledky starších výzkumů zabývajících se podobnou problematikou. Oceňuji jejich zařazení a snahu o konfrontaci mnohdy obtížně srovnatelných výsledků. Na druhou stranu tyto studie mohly sloužit jako výchozí bod pro konceptualizaci výzkumu (formulaci hypotéz, výzkumných otázek, návrh dotazníku atd.).

Mimo několika stylistických nedostatků způsobených nepozornou editací a v textu chybějících odkazů na některé tabulky se v práci po formální stránce nevyskytují žádné závažnější nedostatky.

Výše zmíněné kritické poznámky jsou míněny zejména s ohledem na další autorovu práci na tomto tématu. Diplomovou práci považuji za kvalitní, v některých ohledech nadstandardní. Celkové hodnocení bohužel snižuje kvalitativní nevyváženost jednotlivých částí (např. s. 46-56, interpretace dílčích otázek dotazníku). Přes zmíněné nedostatky diplomovou práci rozhodně doporučuji k obhajobě.

Otázka na závěr (odpověď možná bude již v prezentaci):
Proč vycházejí tak špatně Vinohrady? Proč a v čem vychází jinak nežli Smíchov, když se jedná o charakterově podobné lokality?

V Praze dne 25.5.2009

Mgr. Jakub Novák
katedra sociální geografie a
regionálního rozvoje